

(02 Hours)

[Total Marks: 60

N.B. (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

(1) Evaluate Swami Vivekananda's concept of Universal Religion.

OR

(1) Examine Sri Aurobindo's approach on Ascent and Descent of Reality.

(2) "God-realization is the supreme goal of human life." Comment in the context of the Philosophy of Gurudev R.D. Ranade.

OR

(2) Explain the role of love, beauty, and action in Rabindranath Tagore's Philosophy.

(3) What is Russell's alternative to the Fregean notion of Sense? Discuss in the context of Russell's analysis of Definite descriptions.

OR

(3) Elaborate on the notion of logical isomorphism between the picture and the fact pictured which enables language to picture reality as per Wittgenstein.

(4) Critically assess Schlick's observation that "Science makes prophecies that are tested by 'experience'".

OR

Q.4. Write short notes on any two of the following:

1. Carnap on internal and external questions.
2. Verifiability, Justification and problem of realism
3. Schlick on basic or observation statements
4. Truth as warranted assertibility

Q.P.Code: 40639

Time: 02 Hours

Marks: 60

N.B. 1. All questions are compulsory.

2. All questions carry equal marks.

1. 'Pramana is the central concept in Indian Epistemology.'- Discuss.

OR

Critically analyse various definitions of perception and expound its nature according to Indian tradition.

2. Expound the salient features of inference as brought out by Indian logicians.

OR

Examine the Nyaya-Mimamsa debate about the nature and status of Sabda pramana.

3. Critically examine knowledge as justified true belief and comment on the Gettier's critique of the same.

OR

Can memory be regarded as a type of knowledge? Discuss some major arguments about it.

4. Discuss the nature of Cartesian scepticism. How could one philosophically respond to the dreaming argument?

OR

How can contextualism address some of the worries of scepticism?

Evaluate Rorty's critique of epistemology.

TURN OVER

(2 Hours)

(Total Marks : 60)

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B.: 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

1. Present the outline of Iqbal's Philosophy highlighting the concept of Ego.

OR

Describe S.Radhakrishnan's view on the Ultimate Reality. Why is his philosophy regarded as a bridge synthesizing the East and the West? Elaborate.

2. Consider critically J.Krishnamurti's concept of "Choiceless Awareness".

OR

Expound K.C.Bhattachary's idea of subjectivity and "Subject as Freedom".

3. Elucidate Schleiermacher's claim that hermeneutics is an "art of understanding".

OR

Discuss Gadamer's thesis that understanding entails prejudices so that the 'hermeneutic circle' is inevitable.

4. Examine Habermas' critical hermeneutics as an attempt to remedy what he terms as "systematically distorted communication".

OR

Delineate Ricoeur's view that "understanding takes place in a non-psychological and properly semantic space".

- NB: 1. All questions are compulsory.**
2. Figures to the right indicate full marks.

Q1. Write detailed notes on: a Swaraj b. Ahimsa

OR

Q1. Elaborate on Mahatma Gandhi's views on communal harmony with special reference to cow protection and music before Mosque.

Q2. Critically examine Dr. Ambedkar's critique of early Buddhism and reconstruction of Buddhism.

OR

Q2. Discuss M.N. Roy's concept of freedom in detail.

Q.3. Explain and justify Moore's attempt in making a case for common-sense in philosophical discourse?

OR

Q.3. Give a detailed account of Searle's views on Indirect Speech Acts.

Q.4. Write Short Notes on:

a. An analysis of "The King of India is middle-aged", in terms of Russell's theory of definite descriptions.

b. "The King of India is middle-aged", as it would be analyzed under the parameters of the type-use distinction drawn by Strawson.

OR

Q.4. Write Short Notes:

a. Quine's conception of stimulus meaning.

b. Davidson's discussion of the Principle of Charity.

N. B. i. All questions are compulsory.

ii. All questions carry equal marks.

1. Explain nature of Indian Ethics and discuss its relation with metaphysics.

OR

Illuminate the concept of *Dharma* and it's classification in Indian ethics.

2. Discuss some important dimensions of Karma, Akarma, Vikarma and Nishkama Karma.

OR

Is there inter-relation between four *Purushartha*? Discuss.

3. Write a note on cognitivism in ethics and assess Moore's theory of ethical intuitionism.

OR

What is meant by ethical non-cognitivism? Assess Hare's theory of prescriptivism in ethics.

4. Discuss the main thrusts of existentialist ethics laid by de Beauvoir or Sartre.

OR

Elucidate the emphasis laid on care in Gilligan's feminist account of ethics.

.....

Time: 02 Hours

Marks: 60

N.B. 1. All questions are compulsory.

2. All questions carry equal marks.

1. A. Explain the Pancakosa theory as a paradigm of consciousness with the help of Taittiriya Upanishad.

OR

- B. Expound the Nyaya view of consciousness.

2. **Write Critical note on any one:**

- A. Relation between Consciousness and Passions according to Jainism.
B. Dehatmavada of Carvakas
C. Buddhist denial of soul

3. A. Compare and Contrast the Cartesian and Spinozean framework with respect to the mind-body problem.

OR

- B. Evaluate Wittgenstein's critique of the private language argument and comment on its implications for the mind-body problem.

4. A. What is the problem of consciousness? Critically discuss the identity thesis as a viable alternative to the problems of dualism.

OR

- B. What is the principle underlying 'artificial' intelligence? Examine Searle's critique and his thesis of biological naturalism.
-

वेळ : 2 तास

गुण 60

- सूचना : 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. अ) तैत्तिरीय उपनिषदाच्या आधारे पंचकोष सिद्धान्ताचे जाणीवेचे एक प्रारूप या नात्याने स्पष्टीकरण द्या.

किंवा

ब) जाणीवविषयक न्यायमताचे विवरण द्या.

2. कोणत्याही एकावर चिकित्सक टीप लिहा.

- अ) जैनमतानुसार चैतन्य व कषाय यांतील संबंध
ब) चार्वाकांचा देहात्मवाद
क) बौद्धांनी आत्म्याला दिलेला नकार

3. अ) शरीरमन समस्येच्या संदर्भात देकार्त व स्पिनोज्ञा यांच्या प्रारूपांचे तौलनिक विवेचन करा.

किंवा

ब) विट्गेनस्टाईनच्या खासगी भाषाविरोधी युक्तिवादाचे मूल्यमापन करा व त्याच्या शरीर-मन समस्येविषयक परिणामांवर भाष्य करा.

4. अ) चैतन्यविषयक समस्या काय आहे? द्वैतवादाच्या समस्यांना पर्याय म्हणून तादात्म्य उपपत्तीची चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

ब) कृत्रिम बुद्धिमत्तेमागील मूलतत्त्व काय? सर्लने त्याची केलेली समीक्षा व जीवशास्त्रीय निसर्गवादाची उपपत्ती यांचे परीक्षण करा.

(मराठी रूपांतर)

(०२ तास)

(एकूण गुण: ६०)

सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य आहेत.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(३) आवश्यकता वाटल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

(१) स्वामी विवेकानंदांच्या वैश्विकधर्म या संकल्पनेचे मूल्यमापन करा.

किंवा

(१) सत्तेचे आरोहण व अवरोहण यां विषयीची श्री अरविंदांच्या दृष्टिकोनाचे परीक्षण करा.

(२) "ईश्वर साक्षात्कर हेच मानवी जीवनाचे परमोच्च ध्येय आहे." गुरुदेव रा.द. रानडे यांच्या तत्त्वज्ञानाच्या संदर्भात भाष्य करा.

किंवा

(२) प्रेम, सुंदरता व कर्म यांची रवींद्रनाथ टागोर यांच्या तत्त्वज्ञानातील भूमिक स्पष्ट करा.

(३) फ्रेगच्या 'अर्थ' या संकल्पनेची रसेलने केलेल्या समिक्षेची चर्चा करा.

किंवा

(३) विटगेस्टाइन यांच्या मतानुसार चित्र आणि वस्तुस्थितीमध्ये असलेल्या तार्किक समरूपता स्पष्ट करा.

(४) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर संक्षिप्त टिपा लिहा.

१) अंतःस्थ व बहिःस्थ प्रश्नांविषयीचा करनॅपचा दृष्टिकोण

२) प्रचितिक्षमता, समर्थन व वास्तववादाची समस्या

३) श्लिक्वी ज्ञानाधिष्ठान व निरिक्षणात्मक विधानासंदर्भातील भूमिक

४) आश्वासनयुक्त प्रतिपादितव्यता म्हणजे सत्य.

वेळ : ०२ तास

गुण : ६०

विशेष सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१) 'प्रमाण ही भारतीय ज्ञानमीमांसेतील मध्यवर्ती कल्पना आहे'. चर्चा करा.

किंवा

भारतीय ज्ञानपरंपरेतील प्रत्यक्षाच्या विविध व्याख्यांचे चिकित्सक विश्लेषण करा व त्याच्या स्वरूपाचे विवेचन करा.

२) भारतीय तर्कशास्त्रज्ञांच्या विवरणानुसार अनुमानाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची मांडणी करा.

किंवा

शब्दप्रमाणाच्या स्वरूप व स्थानाविषयी न्याय -मीमांसा वादचर्चेचे परीक्षण करा.

३) 'ज्ञान म्हणजे समर्थनप्राप्त सत्य धारणा' याचे चिकित्सक परीक्षण करा. व गेड्टियरच्या त्यावरील समीक्षेवर भाष्य करा.

किंवा

स्मृतीला ज्ञानाचा प्रकार मानता येईल-क? त्यासंबंधी काही महत्त्वाच्या युक्तिवादांची चर्चा करा.

४) देकार्तप्रणित संशयवादाचे विवेचन करा. स्वप्नाधारित युक्तिवादाचा तात्त्विक रीत्या प्रतिवाद करणे कसे शक्य आहे?

किंवा

संदर्भवादातून संशयवादाच्या काही समस्यांना उत्तरे काही मिळतात? रॉटीच्या ज्ञानमीमांसेच्या समीक्षेचे मूल्यमापन करा.

.....

(मराठी रुपांतर)

(२ तास)

(एकूण गुण : ६०)

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) आवश्यकता वाटल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

१. इक्बालची स्वसंकल्पना विशेषत्वाने सांगत त्याच्या तत्त्वज्ञानाची रूपरेषा द्या.

किंवा

सर्वपल्ली राधाकृष्णनांच्या परतत्त्वाविषयीच्या दृष्टिकोणाचे वर्णन करा. 'पूर्व-पश्चिम जोडणारा पूल' असे त्यांच्या तत्त्वज्ञानाचे वर्णन का केले जाते?

२. जे. कृष्णमूर्तीच्या 'निवडरहित जागरूकता' या संकल्पनेचा चिकित्सक विचार करा.

किंवा

के.सी. भट्टाचार्यांची विषयीभावसंकल्पना तसेच 'विषयी म्हणजे मुक्ती' या कल्पनेचे विवेचन करा.

३. अन्वयार्थमीमांसा ही आकलनकला आहे, ह्या श्लेमाकच्या दाव्याचे विवरण करा.

किंवा

'आकलनातून पूर्वग्रह निष्पन्न होतात आणि मग अन्वयार्थशास्त्रीय वर्तुळ अपरिहार्य असते' ह्या गदंमरच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

४. 'पद्धतशीररीत्या विपर्यस्त असणाऱ्या संप्रेषणावरील उतारा म्हणून हेबरमासच्या चिकित्सक अन्वयार्थमीमांसेचे परीक्षण करा.

किंवा

'आकलन अ-मानसशास्त्रीय व रास्त अर्थात्मक अवकाशात होत असते' या रिकरच्या दृष्टिकोणाचे वर्णन करा.

(मराठी रूपांतर)

(०२ तास)

(एकूण गुण: ६०)

सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य आहेत.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. सविस्तर टीपा लिहा. (अ) स्वराज (ब) अहिंसा
किंवा

१. महात्मा गांधीजींचा जातीय एकेपा याविषयी असलेला दृष्टिकोन गोरक्षण आणि मशीदीसमोरी संगीत या संदर्भात स्पष्ट करा.

२. प्रारंभिक बौद्ध धर्म व बौद्ध धर्माची पुनरचना यांवर डॉ. आंबडकरांच्या समीक्षेचे चिकित्सक परिक्षण करा.
किंवा

२. मानवेंद्रनाथ रॉय यांची स्वातंत्र्याची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

३. रसेलच्या आकस्मिक व न आकस्मिक तर्कशास्त्राच्या विवेचनाची मुख्य वैशिष्टे सांगा.
किंवा

३. रविवारी दुपारी राहुल आपला मित्र विनोद याला विचारतो, 'आपण बाहेर जाऊन बॅडमिंटन खेळू या का?' विनोद उत्तर देतो, 'बाहेर खूपच गरम आहे.' ग्राईसच्या सहकार तत्त्वाच्या संदर्भात विनोदच्या उत्तराचे विश्लेषण करा.

४. वाक्य व अभिव्यक्ति यांचे प्रकार वापर व उच्चार यांच्यात स्ट्रासनने केलेल्या भेदाचे विस्तृत विवेचन करा.

किंवा

४. क्वार्डनच्या उद्दीपक अर्थ या संकल्पनेचे चिकित्सक मूल्यमापन करा. भाषांतराच्या आत्यंतिक अनिश्चिन्तते बदलल्या त्याच्या भूमिकेशी ती कशी संबंधित आहे, ते दाखवा.

मराठी रूपांतर

वेळ: २ तास

गुण : ६०

सूचना : (अ) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे .

(ब) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१ भारतीय नीतीमिमांसेच्या स्वरूपाचे विस्तृत विवेचन करा व त्याचे वस्तुमिमांसेशी असणारे संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय नीतीमिमांसेची धर्म संकल्पना आणि धर्माचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

२. कर्म, अकर्म व विकर्म व निष्कर्म कर्म यांच्या महत्त्वपूर्ण पैलूंची चर्चा करा.

किंवा

चार पुरुषार्थांमध्ये आंतरीक संबंध कसा आहे हे स्पष्ट करा.

३. मुरच्या अंतःप्रज्ञावादी अधिनीतीशास्त्रीय उपपत्तीचे परिक्षण करा.

किंवा

नैतिक अबोधवाद म्हणजे काय? हेअरचा सूचनावादी सिद्धांत स्पष्ट करा.

४. दि बुआ किंवा सार्त्र यांच्या अस्तित्ववादी नैतिक उपपत्तीच्या केंद्रस्थानी आहे असणारे मुद्दे— स्पष्ट करा.

किंवा

गिलीगनच्या स्त्रीवादी नीतीमिमांसेत भावबंधाला दिलेले महत्त्व स्पष्ट करा.